

Min læretid på Sorgenfri Slotsgartneri 1937-39

Skrevet omkring 1975 af Søren Peter Sørensen, søn af Gine og Ingeman Sørensen

En skelsættende begivenhed i min læretid som gartner indtraf den 1. august 1937, idet jeg da tiltrådte min sidste læreplads som elev på Sorgenfri Slotsgartneri i Lyngby. Måske har det været en af de lykkeligste tilfældigheder, som af uforklarlige grunde spillede ind i min tilværelse, at det blev på Sorgenfri, min læretid af skulle afsluttes.

Om denne kan berettes følgende: Min læretid hos gartner Hulbjerg, Fortunen ved Klampenborg, hvortil jeg tiltrådte som fjerde års elev (læretiden for gartnere var den gang fem år) den 1. marts 1937 blev efterhånden uudholdelig. Gartner Hulbjerg havde en søn, som var formand i gartneriet. En mennesketype, som jeg allerhelst vil glemme. Det kan ske, omend sjældent, at man møder et menneske, som afviger så stærkt fra den almindelige tankegang og væremåde, at man ligefrem kan nære afsky for vedkommende. Om denne søn, som hed Ejnar og var min formand og samtidig fungerede som en slags læremester, har jeg intet som helst godt at skrive om. Med de erfaringer, som jeg har i dag efter 36 års arbejde og færden mellem sindssyge, psykopater og psykiske afvigere, er jeg slet ikke i tvivl om, at Ejnar tilhørte en af disse kategorier.

Når gartner Hulbjerg om morgenen var kørt til Københavns grønttorv med varer, gik Ejnar hen på værtshuset Fortunen, som lå lige i nærheden og konsumerede adskillige øller, hvilket naturligvis tog nogen tid. Naturligvis var det hans egen privatsag, hvis ikke jeg lige netop måtte udføre hans arbejde, eller det som han forsømte under sine "bajerture". Kort tid før faderen vendte hjem fra grønttorvet kom Ejnar og skældte ud over, hvor lidt jeg egentlig havde nået mens han var borte. Altså var det meningen, at jeg skulle udføre hans arbejde for at dække over hans skavanker. En skønne dag gik den ikke længere. Nu syntes jeg, at det snart kunne være nok og besluttede at gå alvorligt i rette med ham. Jeg bebrejdede ham hans væremåde og udskjelser, som havde til følge, at han gik fuldstændig amok og tildelte mig nogle alvorlige slag i ansigtet.

Straks henvendte jeg mig til gartneren og opsagde min lærekontrakt med voldelig begrundelse, hvilket var i min gode ret, når jeg senere skulle søge en ny læreplads. I forvejen kendte jeg en jævnaldrende ung mand fra Fortunen, som var ansat på Sorgenfri, og fortalte ham om den dramatiske hændelse, som var sket lige for inden. Den unge mand fortalte mig, at man på slotsgartneriet lige netop stod for at skulle antage yderligere en gartner elev. Dette tip førte til, at jeg omgående tog til Sorgenfri og talte med slotsgartner Sonnichsen. Jeg fremviste mine skole- og lærepapirer samt mine eksamensbeviser fra Teknisk Skoles undervisning og gjorde samtidig opmærksom på mit for tiden uheldige lærested. Mine papirer og de fremførte oplysninger må åbenbart have tiltalt gartner Sonnichsen, for da jeg tog derfra, var jeg ansat for resten af min læretid med tiltrædelse straks.

Det var en glad knægt, som hin sommerdag 1937 cyklede tilbage til Fortunen og kunne meddele gartneren og hans håbefulde søn om min snarlige tiltrædelse som elev på Sorgenfri. Gartneren undskyldte sønnens adfærd og beklagede det skete. Men som det hedder et eller andet sted: Gjort gerning står ikke til at ændre!

Nogle dage efter pakkede jeg kufferten, som det hedder, og rejste en tur til Øster Hornum for at holde et par dages ferie hos mine forældre. Derefter gik turen tilbage med damperen "Aalborghus" til København. Men denne gang til en lykkeligere og lærerig tilværelse på Sorgenfri, som varede de næste knap to år. Jeg drog derfra som udlært gartnermedhjælper med aflagt prøve og diverse beviser.

Slotsgartneriet lå den gang til venstre for hovedindkørselen til slottet ud mod Kongevejen, men blev for adskillige år siden nedlagt, og området inddraget under selve slotsparken. Den lange, hvide bygning ud mod Lyngbyvej, opført samtidig med slottet i slutningen af 1700-tallet består stadig i uændret skikkelse. Den sydligste ende var bolig for slotsgartner Sonnichsen samt overgartner Mikkelsen. Ovenpå boede en kunstmaler A. Scharling. Denne brugte mig som model til omslaget af et plantekatalog, som han fik til opgave at udføre cirka 1938-39.

Sorgenfri Slotsgartneri blev omkring 1930 forpagtet ud, men ikke adskilt fra slottet. Park og haveanlæg omkring slottet hørte under slotsforvalteren Jens Laursens domæne. Sammen med sin hustru kunne denne for et par år siden fejre diamantbryllup på Sorgenfri. Tilfældigvis faldt jeg over et ugeblads artikel om en gammel bekendt fra de unge år på Sorgenfri og kunne ikke genkendende til nogle af artiklens oplysninger.

Slotsgartneriets forpagter gartner Sonnichsen, der foruden gartneriet, med leverancer til slottet, også omfattede en plantehandel med såvel planteskoleartikler, blomsterforpagtning med dertil hørende binderi. Blandt vore store kunder var, foruden dronning Alexandrine og kong Christian, også prins Knud og prinsesse Caroline Mathilde. Disse kom jævnligt i drivhuse og forretning.

Det var en den gang fast tradition, at fra 1. maj tog kongeparret fast ophold på Sorgenfri til cirka 1. november, kun afbrudt af et sommerophold på "Klitgården" i Skagen. De tog derefter fast ophold på Amalienborg om vinteren. Jeg var hovedsageligt beskæftiget med drivhusene, hvoraf vi havde en to-tre stykker foruden en del mistbænke med mere. Ind imellem hjalp jeg til i forretningen med ekspedition, binderi og lignende og havde her lejlighed til at lære alt inden for faget. En sjælden og alsidig læreplads var det.

Som følge af mit arbejde kom jeg ofte kongefamilien på nært hold. Prins Knud var nok vor hyppigste kunde, eller gæst, som vel nok i nogen grad skyldtes hans store interesse for fugle. I forretningen fandtes en meget stort fuglevoliere med mange forskellige arter stuefugle, som prins Knud i øvrig kom og tilså, og samtidig få en lille "fuglesludder". Prins Knud var selv en interesseret dueopdrætter med mange brevduer, som deltog i kapflyvninger i ind- og udland. Han interesse strakte sig også over almindelige husdyr som geder, fjerkræ, hunde, ponyer med mere som færdedes rundt i parken omkring slottet. Denne interesse delte han i øvrigt med sin mor dronning Alexandrine, som foruden en del høns også havde et par foxterrier hunde.

Disse nævnte kongelige personer var, hvor utroligt det end lyder, akkurat lige så jævne og ligefremme som andre tilfældige mennesker, som man kan møde i hverdagen. Således husker jeg et tilfælde en regnfuld efterårsdag, hvor jeg gik i et af drivhusene og passede mit. Pludselig stod dronning Alexandrine i døren til drivhuset i sin bedstemorprykkede kjole, som hun altid have på til hjemmebrug og bad mig venligt om jeg ikke kunne hjælpe hende med at fange sine to hunde, foxterrier. "Vi står nu og skal flytte til Amalienborg, og skulle gerne have hundene med, men pludselig løb de fra os". Jeg løb rundt og ledte alle vegne, men forgæves, hvilket jeg vendte tilbage og meddelte dronningen, som derpå takkede mig mange gange for ulejligheden.

Ved en anden lejlighed indfandt dronningen, eller "Drine", som hun kaldtes i daglig tale, i forretningen, hvor der stod en spand fyldt med nelliker. Dronningen spurgte om prisen pr. stk. og fik opgivet dem alle. "Tak, jeg tager dem alle", var svaret. Det var vel ikke så mærkeligt, at der altid opstod en indbyrdes kamp om at komme først, når "Drine" skulle ekspederes i forretningen.

Hver morgen sommeren igennem, når slotsuret ringede sine otte slag, gik hoveddøren op ved trappen til hovedfløjen for enden af alléen. Samtidig kom kongen ud på trappen og steg op på sin ridehest som holdtes parat af en lakaj, for at foretage sin daglige morgenridetur. Når kongen var nået halvvejs ned ad alléen, kunne vi fra gartneriet høre kommandoen fra gardens livvagt: ”Til gevær”.

Kongens morgenrideture strakte sig gerne over en times tid eller mere, og gik i forskellige retninger omkring Lyngby. Så godt som alle, som kongen mødte på sin ridetur, hilste ærbødig på ham. Jeg har aldrig set, at han ikke gengav enhver hilsen med en militær honnør. Kong Christian var militærmand til fingerspidserne. Alt skulle gå til punkt og prikke. Jeg husker således engang, at vi var et par læredrenge, som var i færd med at plante nogle stedsegrønne planter ved hovedindkørselen, da kongen vendte tilbage efter sin ridetur. Skildvagten, som var posteret her, må åbenbart have været lidt søvning, idet at han efter kongens mening havde præsenteret gevær lidt for slapt. På nært hold hørte vi, at der vankede en ordentlig reprimande til den arme garder, som det gik ud over, og herved ikke fik de allerbedste soldaterminder med sig hjem fra kongens tjeneste.

Til gengæld kunne man også under kongens ridetur om morgenen se ham standse op og få sig en lille passiar med en ganske almindelig tilfældig borger, som var ude på sin spadseretur. Et sådant tilfælde står således særligt klart i min erindring, og må naturligvis også nævnes her. En sensommerdag sidst i september 1938 gik jeg og ordnede noget med nogle planter i nærheden af slottets hovedindkørsel. Natten før havde vi haft den første nattefrost med et efterfølgende klart solskinsvejr, som hurtigt afslørede de skete frostskeer. Da kongen kom ridende på vej hjem fra sin sædvanlige morgentur, standsede han ud for mig og hilste. Jeg strøg huen som sædvanligt og hilste igen. Kongen spurgte mig, om der havde været nattefrost, idet et bed med georginer langs vejen var svedet og så langt fra kønt ud. Han fortalte mig derefter, hvor meget han havde glædet sig over at se dette bed georginer hver gang han red forbi. Tilbage stod der en lille benøvet knægt fra den yderste kartoffelrække nærmest lyngen og følte sig stolt over, at end ikke landets konge var for stor til at tale med en så ringe person.

En særlig begivenhed var efterårets kongejagt, som udgik fra Sorgenfri og fandt sted et eller andet sted i Nordsjælland. Blandt deltagerne i disse jagter sås datidens betydningsfulde mænd fra ind- og udland. Det var en række af efter datidens forhold fine biler, som startede ned gennem alléen med kongen i sin specielle jagtvogn i spidsen medbringende jagtudstyr, frokost og andre specialiteter til deltagerne. Ved hjemkomsten hen mod aften gentog hele ceremonien sig med gjaldende jagthorn og efterfølgende jagtmiddag på slottet om aftenen.

Allerede i sommeren 1938 begyndte de mørke skyer at trække sig sammen over Europas himmel. Gang på gang rakte den tyske fører Adolf Hitler sin truende næve snart i en og snart i en anden retning. Disse trusler gav anledning til at de tre nordiske konger, Christian, Haakon og Gustaf mødtes på Sorgenfri til fællesnordisk drøftelse af den efterhånden tilspidsede situation i Europa. Under disses færd fra og til slottet kunne man iagttage disse tre høje nordiske monarker på nært hold.

Daværende kronprins Frederik og kronprinsesse Ingrid kan jeg ikke huske ret meget om. Det var kun sjældent, at de sås på slottet. Men jeg husker nogle historier, fortalt af de gamle hoffolk på slottet, om Frederik og Knud som et par værre skarnsknægte, som ikke stod tilbage for at deltage i diverse ”utyskstreger”. Et af deres påhit var blandt andet at kravle op på en gren af et træ i parken, i den del hvortil der var offentlig adgang, og her sidde og vente på, at en ældre dame skulle passere forbi på gangstien nedenunder. I samme øjeblik lod de to knægte sig plumpe ned fra grenen og lande lige foran hende. Når de så havde iagttaget hendes forskrækkede hyl, stak de hende det mest flabede grin lige ind i ansigtet. Eller når et par små piger

kom forbi knægtene på en af parkens små stier bage Mølleåen, kunne det også hænde, at de tilbød hende en femøre, hvis de måtte se, hvilken farve hendes bukser havde. Dette fortalt af slotsforvalter Laursen. Efter disse historier at dømme, så stod de to kongelige knægte ingenlunde tilbage for borgerlige drenge i almindelighed. De prinselige udskejelser skyldtes langt fra manglende opdragelse fra hjemmet, idet faderen, efter sigende, ofte havde fat i ørerne på dem.

Lille prinsesse Elisabeth, den ældste af prins Knuds børn, kørte rundt i gartneriet på sin trehjulede cykel, men altid ledsaget af moderen Caroline Mathilde eller dronningen. De to drenge var endnu ikke ankommet. Prins Knud med familie havde fast ophold i slottets kavalierfløj, fløjen til højre for indkørselen. Hustruen Caroline Mathilde var datter af prins Harald, en bror til kong Christian, og prinsesse Helena fra Tyskland. Prins Knud var en hyppig gæst i forretningen, som dels skyldtes hans botaniske interesse, og dels var han meget fugleinteresseret. I forretningen fandtes en stor fuglevoliere med mange forskellige stuefugle, som yngede og fløj rundt mellem planter i naturlige omgivelser. Her ved denne fuglevoliere har prins Knud og overgartner Mikkelsen fået mange timers fuglesludder.

Til det faste tjenerskab på Sorgenfri hørte, foruden den førnævnte slotsforvalter, også kongeparrets gennem adskillige år meget betroede kammertjener med efternavnet Adolph. Denne havde fast bopæl på slottet og fulgte med kongeparret over alt i ind- og udland, Cannes. Kongens chauffør hed Ejstrup, som ligeledes flyttede med hoffet over alt, men havde vist nok fast bopæl på Amalienborg.

Tilfældigvis var jeg en gang på slottet med nogle varer fra gartneriet og på vej til køkkenet passerede jeg forbi staldene med hestene. De blev passet af trainkonstabler (hestepassere), iført de lyseblå uniformer. Jeg kiggede mig omkring, nu da bød sig en lejlighed, da det ellers var forbudt område for uvedkommende. Samme dag var der vognparade, idet at slottets fine kareter, åbne som lukkede fra gamle dage, men dog stadig blev brugt ved særlige lejligheder, var trukket uden for. De skulle pudses, smøres, efterses og luftes og stod opstillet på række og geled sammen med slottets biler af gamle årgange. Kongemærker for og bag samt kongelige monogrammer i nysølv prydede på dørene. Blankpudset og lakskinnende sorte var de over alt. Så vidt jeg husker, fandtes der en fire-fem stykker af disse gamle biler i rækken. Der var blandt andre en stor vogn med nedslået kaleche, en jagtvogn med stor kuffert, beslået med blankpudset beslag, velsagtens beregnet til den medbragte frokost. Set med nutidens øjne et enestående syn af gamle veteranbiler, som der er ved at gå mode i igen.

Omkring Sorgenfri Slot findes et meget smukt parkanlæg skrånende ned mod Mølleåen, som gennemskærer hele anlægget. Her findes mange sjældne gamle træer helt tilbage fra slottets oprindelse. Parken var dengang offentlig tilgængelig, mens et område omkring slottet var forbeholdt hoffet som privathave.

I gartnerfløjens stueetage boede slotsgartner A. E. Sonnichsen samt overgartner Mikkelsen. I den nordlige ende af den øverste etage havde vi tre gartnerelver til huse samt en udlært medhjælper. Min lærekammerat, som jeg delte værelse med, var søn af fængselspræst pastor Holm, statsfængelet i Horsens. I øverste sydlige ende var der en lejlighed, hvor den førnævnte kunstmaler boede. Alle vi, som boede til huse i den gamle gartnerfløj havde det rart og kom vældig godt ud af det med hinanden.

Under hele opholdet på Sorgenfri spiste vi gartnere på fru Thomasens pensionat, som lå på Kongevejen ved Prinsessestien. Forplejningen her var god, og vi fik rigelig mad. Denne pensionattilværelse, som varede et par år, medførte at man her kom til at kende en mængde forskellige mennesker af vidt forskellig slags. En af disse, viste det sig senere, var af ganske sær-

præget format, idet at han var en af Hitler-Tysklands store spioner, som allerede i 1938 var i fuld gang med sit erhverv. Jeg skal lige give en kort beskrivelse af denne mystiske mand, hvis videre skæbne fortæber sig i det dunkle. Det var en midaldrende, kraftig mand med skandinavisk accent og som foregav at være blind, derfor ret tillidsvækkende. Han indlogerede sig på pensionatet under et navn, som jeg ikke mere husker, men oplyste, at han var svensk statsborger i forretningsbranchen. Som følge af sin påståede blindhed bar han altid mørke briller, spiste for sig selv på sit værelse og gik aldrig ud. Kun om aftenen blandede han sig med pensionatets gæster i læsestuen, hvor en del unge mennesker skiftedes til at læse højt for ham af pensionatets forskellige aviser.

En mund- og klovpsygeepidemi rasede den gang over det meste af landet og var på daværende tids i 1938 værst i det østlige Sjælland. Svenskerne frygtede imidlertid at epidemien skulle brede sig fra Sjælland til Skåne og forlangte derfor, at alle tilrejsende fra Danmark ved ankomsten skulle sko og tøj desinficeret i dertil indrettede kontrolrum. Den mystiske mand skulle netop omkring dette tidspunkt rejse tilbage til Malmø og fulgte disse foranstaltninger ganske nøje. Hvem der foretog dem, og i hvilket omfang. Forklaringen her på kom senere! En dag forsvandt den mystiske person fra pensionatet, uden ledsagelse og uden at afgive nærmere forklaring til værtinden. Et par dage efter ankom et par mænd fra statspolitiet, som det hed den gang, til pensionatet for at foretage afhøringer. Det viste sig, at det svenske politi havde fanget ham ved ankomsten til Malmø, og at han var en længe eftersøgt tysk spion, som fortrinsvis arbejdede i Skandinavien. Statspolitiet skulle have klarlagt hele hans færden her i landet, og kunne samtidig oplyse, at hans blindhed var bluff, og at han fungerede som kurer til tyskerne med militære oplysninger. Om hans videre skæbne kendes intet.

Fra ungdomsårene på Sorgenfri husker jeg en Sverigestur i 1938 til Kullen. Vi var en tre-fire stykker, der startede på cykler mos Helsingør aftenen før Store Bededag og skulle der overnatte på det stedlige vandrerhjem. Ved ankomsten her til var det imidlertid oplyst, at her var ingen plads at få, så vi måtte enten cykle tilbage til Lyngby eller forsøge at finde noget andet. Et lyst hoved i flokken foreslog imidlertid, at vi skulle forsøge om der var overnatningsmulighed på det stedlige K. F. U. M, hvilket viste sig at være tilfældet. Men det var uden køje eller tæppe, kun på det bare trægulv i festsalen og med vore cykeltasker som hovedpude. Heller dette end køre tilbage til Lyngby, og vi havde det, trods det ret ubekvemme sengeleje, egentlig hyggeligt. Tidligt næste morgen tog vi med den første færge over til Hålsingborg og derfra med rutebil til Mølle. Turen fra Mølle til Kullen tog vi til fods. For resten en pragtfuld spadseretur, som jeg endnu så mange år efter husker ganske tydeligt. Tilbageturen til Mølle foregik med en lille turistbåd i ret heftigt blæsevejr, som gav os en ordentlig vippetur. Først langt ud på aftenen nåede vi tilbage til Sorgenfri og kunne så endelig, med trætte og værkende lemmer, kravle i en rigtig seng igen.

Megen fritid tilbragte vi ved Furesøen. Her var et stort friluftsbad, som faktisk dækkede hele Lyngby og omegn. Ved Frederiksdal var der bådudlejning. Her lejede vi robåde. Jo flere vi kunne stoppe i en båd, des billigere var det for den enkelte. Vi tjente ikke så meget og stillede derfor heller ikke de store krav med hensyn til fornøjelser og komfort i tilværelsen. En spadseretur fra Lyngby Sø langs Mølleåen ud til Furesøen og opleve hele dette fugleliv, som fandtes her dengang, hører også med til de uforglemmelige minder.

I sommeren 1938 blev der afholdt et stort flyverstævne ude på Lundtoftesletten, som den gang var en lille militærflyveplads, og hvor nu Danmarks Tekniske Højskole ligger. Jeg husker især svæveflyversken oberstinde Førsløv gav opvisning i kunstflyvning med sit svæveplan, mens tusinder af mennesker stod måbende og så til. En dame, som kunne boltre sig i luften, var jo ikke noget, man så til hverdag. Her var også faldskærmsudspring og luftakrobater, som

kravlede rundt ude på maskinens planer og lavede deres kunster. Den gang havde maskinerne dobbeltplan.

Vi er nu nået til februar 1939 og tiden for min læretids afslutning nærmede sig, og hvad så? I samråd med min chef gartner Sonnichsen, Sorgenfri, enedes vi om, at jeg skulle tage på havebrugsskolen Vilvorde i Charlottenlund for at supplere min læretid med et praktisk sommerkursus og derefter et fem måneders teknisk kursus for vinteren. Gartner Sonnichsen havde nogle år før været overgartner på Vilvordes planteskoleafdeling og tilbød at ordne alt det fornødne med forstander Valdemar Jensen. Sidst i februar var hele sagen i orden, og den 1. marts 1939 rykkede jeg, sammen med en mægtig flok, ind som praktikant på Vilvorde, opkaldt efter en lille belgisk landsby, som udlært gartner efter fem års udstået læretur.

Til Vilvorde var der tilknyttet en ret omfattende gartnerivirksomhed opdelt i flere afdelinger med det formål at give de vordende unge gartnere en alsidig og praktisk uddannelse. Her var en planteskoleafdeling med samtlige trævækster, som var tilpasset de nordiske vækst- og klimabetingelser. En afdeling med stauder og stueplanter og endelig en drivhusafdeling med mange forskellige kulturer og et drivhus med en samling eksotiske planter fra hele verden, kun beregnet til undervisningsbrug. Det var her i denne afdeling, at jeg skulle tilbringe sommeren og fik tildelt et arbejdsområde med azalea som speciale. Overgartner i denne afdeling hed Rasmussen.

Jeg skal lige love for, at dem, som aldrig rigtig fik lært at bestille noget, virkelig fik det lært til bunds i alle skolens afdelinger. Blandt disse unge var der sommerholdts teoretiske elever, som ellers tilbragte størstedelen af deres tid på skolebænken, de måtte også deltage i det praktiske arbejde.

Under måltiderne i skolens spisesal var vi alle forsamlede ved lange borde med forstander Valdemar Jensen ved bordenden ud for det midterste bord, hvor der var det bedste overblik over forsamlingen. Jeg husker ikke hvor mange vi egentlig var, når flokken var forsamlet omkring bordene, hvor der var lettest at holde mandtal.

En aften om ugen var der en slags kulturaften med foredrag eller underholdning af forskellig art. Således husker jeg en aften med forhenværende minister Jørgen Jørgensen, den fra radioen kendte ”ærbødigst ugerevue” Høger Davidsen og flere andre af datidens kendte skikkelser. På trods af sin faglige karakter, så havde denne skole hele den danske højskoles islæt præget overalt med egen sangbog og så videre. En af dem, jeg arbejdede sammen med til daglig, var tysker og hed Heinrich Boehn fra Blankenese ved Hamborg. En behagelig og rar ung mand, som allerede da havde tilbragt tre års soldatertjeneste under Hitler-styret. Blandt vi praktikanter var også en nordslesviger fra det tyske mindretal, en ungarsk kvindelig gartner og to danske kvindelige elever.

I det hele taget var vi en ret broget forsamling, som udgjorde skolens elevflok af begge kategorier, kursister og praktikanter. Skolens faste faglærer hed Skov og blev senere forstander Valdemar Jensens afløser.

Min Vilvordetid kan jeg kun med glæde se tilbage på. Mange gode minder er hentet her fra denne skole. Vi kender alle sammen til midlertidige fællesskaber, som skole eller soldatertid, ja endog ens læretid, hvor nogle er blevet rystet godt sammen og venskaber for resten af livet opstod. Der var mennesker, som man knyttede sig til for en kort periode og som igen gled ud i ubemærketheden, men som man dog stadigvæk husker en del om. Det kan hænde, at en af disse fra ungdommens dage, som man den gang delte kår med på godt og ondt pludselig dukker op, ganske tilfældigt. Længe varer det ikke før luften svirrer med ordene ”kan du huske,

kan du huske dette eller hint” og så videre. Fortidens minder, eller hvad man nu har haft tilfælles under de givne vilkår drøftes og genopfriskes i alle dens enkeltheder. Intet har vel bundfældet sig i ens bevidsthed som ungdommens fælles oplevelser.

En varm junidag i 1939 var vi en flok unge vilvordianere, som skulle måde på session i den gamle hestgardekaserne i København. Der var vist ingen af os fem-seks stykker fra Vilvorde, som havde nogen egentlig modvilje mod militæret og betragtede soldatertjenesten som en selvfølge over for vort land, noget som skulle overstås. Kun enkelte var så heldige at trække frinummer, mens kun de mere fysisk belastede blev kasseret. Alle os i den lille flok blev den pågældende dag taget til soldat i forskellige våbenarter. De fleste af os, som jeg selv, til infanteriet, hærens grå spurveflok eller kanonføde, som vi også kaldtes. Vi kunne tidligst ventes indkaldt i foråret 1940, og dermed var vort Vilvorde-kursus afsluttet, så det passede meget godt.

Men den tyske fører Adolf Hitler kom os fuldstændig på tværs i vore planer. Den 1. september 1939 går tyskerne til angreb på Polen, og den 3. september erklærer England og Frankrig Tyskland krig, og dermed var den anden verdenskrig en kendsgerning. Denne første krigsaften den 3. september var vi et par stykker fra skolen, der cyklede ind på Rådhuspladsen i København for at opleve stemningen og kigge lidt på de sidst indløbne telegrammer. Denne aften glemmer jeg aldrig. En dyster stemning prægede den tusindtallige folkeskare, som var forsamlet her. Alle stod stille og tavse og stirrede målløse mod lysavisen, som bragte de sidst indløbne telegrammer rullende hen på taget af Politikens bygning. Der var telegrammer fra krigsskuepladsen i Polen samt reaktioner om krigsudbruddet ude fra den store verden. Det blev sent, inden vi nåede tilbage til Vilvorde denne aften, idet vi hele tiden lige skulle have det næste telegram fra lysavisen med.

Stemningen var ikke mindre trykket på Vilvorde de følgende dage. Belært af erfaringerne fra 1. verdenskrig indførtes straks en række rationeringer, såsom privat bilkørsel, hamstringsforbud med mere. Tyskeren Heinrich Boehn var den første, som fik ordre til at vende hjem og gøre krigstjeneste. Derefter indløb indkaldelsesordre til de hjemsendte. Til sidst fik os, som havde været på session i juni, ordre til at møde på kaserne den 10. oktober. Efterhånden tyndede det noget ud i flokken. Dermed gik alle vore forud lagte planer og beregninger i vasken.